OPINIONS

Publicades des del 2009

Nº 186 - Any 2026

¿Som realment lliures?

A les antigues civilitzacions grega i romana, ser lliure consistia simplement a no ser esclau. Milers d'anys després, la humanitat continua sent esclava encara que sigui d'altra manera.

Sense cap mirament, es trepitgen els drets humans amb injustícies, misogínia, maltractaments, abusos, guerres que ocasionen la destrucció d'habitatges i edificis de tota mena, manca d'atenció mèdica, fam, morts i una gran impotència i soledat pels que han hagut d'enterrar els seus éssers estimats. Tot plegat, perquè, uns quants ja siguin estaments polítics, socials, religiosos o privats, decideixen augmentar el seu poder, el compte corrent i les seves propietats.

¿Què en deuen pensar de la llibertat aquestes persones víctimes de tantes atrocitats?

Malgrat que, tots tenim una noció bàsica sobre què vol dir ser lliure, la definició que en fa el diccionari de la Reial Acadèmia Espanyola, és la següent: *Ser lliure és la capacitat de pensar i obrar sense impediments en qualsevol àmbit, ja sigui "sociològic", "psicològic", "ètic o moral*".

La llibertat "social": és l'aptitud de qualsevol individu per actuar, expressar-se i desenvolupar-se dins una comunitat, sense patir cap mena de discriminació, coacció o domini.

La llibertat "psicològica": és la disposició que posseeix la persona per pensar i actuar sense ser presonera de condicionaments interns com la por, l'ansietat i els impulsos emocionals com l'amor, la gelosia, l'enveja, l'odi..., o diverses patologies que poden turmentar la ment.

La **llibertat ètica i moral:** consisteix en la capacitat d'una persona per decidir i actuar segons la seva consciència, els seus valors i el que considera correcte. Ser lliure des d'aquesta perspectiva, no significa dir sí a tot, sinó saber discernir i, amb autodomini i responsabilitat, deixar de banda "cants de sirena" i ser conseqüent de les decisions preses.

Sobre la llibertat hi ha diverses teories: una d'elles és el **determinisme**. Una filosofia que neix en època presocràtica el segle cinquè abans de Crist i que encara perdura, la qual sosté que, els esdeveniments, els pensaments, les emocions, les passions, etc., són determinats per les lleis físiques de l'univers, la genètica, la biologia, la societat, la convivència, la família, l'educació, l'entorn, l'experiència, el sistema hormonal i altres circumstàncies exteriors i interiors. Per tant, segons aquesta filosofia, les persones estan sotmeses a una cadena de causes i conseqüències on la llibertat queda en entredit.

Una premissa que pot plantejar profunds dilemes ètics.

Si se suposa que els nostres actes estan supeditats a un determinisme; resulta difícil justificar la culpabilitat de quins exerceixen actes com: terrorisme, agressions físiques, abusos sexuals, pederàstia i assassinats, entre altres maldats.

També existeix una col·lectivitat filosòfica que defensa el contrari. El **liberalisme.** Un concepte que es fonamenta principalment en la separació dels poders: polítics, religiosos, socials i econòmics, prioritzant la llibertat individual per damunt de tot, oposant-se fermament a l'absolutisme i a qualsevol forma establerta que limiti els drets de les persones. Al mateix temps, defensa el lliure mercat i la propietat privada com a principals motors del creixement i la prosperitat personal i col·lectiva.

¿Qui té raó? ¿Els que practiquen el determinisme o els que porten a terme el liberalisme?

L'alemany Friedrich Nietzsche, (1844 – 1900), fou filòsof, professor d'universitat, poeta, compositor musical i escriptor. Les seves obres, en línies general, són una crítica a qualsevol déu, a totes les religions i a la manera de comportar-se la societat d'aquell temps. Malgrat el rebuig que varen tenir les seves idees, aconseguí una profunda influença en el pensament mundial i en la cultura occidental. En els seus escrits afegeix també un altre concepte filosòfic:

La voluntat. Entesa com la facultat humana que permet discernir les diferents opcions i actuar amb decisió per a conquerir metes fixades, amb esforç i perseverança, per mol dificultoses que siguin. Segons ell, *"Sense voluntat i perseverança no es podrien aconseguir els objectius que hom es proposa"*.

També hi ha una expressió que es troba en l'evangeli de Joan (8:31,32) que diu **"Si us manteniu ferms en la meva paraula, coneixereu la veritat i la veritat us farà lliures".**

Una expressió que, més enllà del sentit religiós sotmès a un acte de fe i a una doctrina, s'ha defensat històricament com una reflexió filosòfica de què el fet d'adquirir coneixements de tota mena, malgrat que, investigacions científiques exhaustives, han demostrat el contrari del que han volgut fer-nos creure, s'ha acceptat per tradicions culturals o religioses.

Un fet que, sense adonar-nos-en, ens fa deixar de pensar, actuar per voluntat pròpia i, estar sotmesos a qualsevol manipulació que escindeix la nostra llibertat.

Una opinió personal

Després de tantes opinions de filòsofs, teòlegs i neuròlegs, que al llarg del temps no s'han posat d'acord en quin lloc del lòbul cranial (glàndula que va des de la part frontal fins a la part posterior del crani) rau la llibertat, he arribat a la conclusió que, també pot ser vàlid el que cadascú pot pensar de si som lliures o no.

Sobre el concepte de què la veritat ens farà lliures, crec que, l'assoliment d'un coneixement adquirit mitjançant estudis i altres medis, no garanteixen la llibertat i potser, tampoc ens hi acosta.

Es pot haver adquirit molta informació i continuar sotmès a dimonis interiors o a estructures injustes i imposades. Ara bé, altrament, persones culturalment menys informades i amb un "estatus" minso o nul, consideren que, precisament la seva ignorància, els fa lliures.

Els coneixements poden servir per anar pel món i no semblar uns ignorants, però ¿ens fan realment lliures?

Maria Mercè Usón